

DIERGEZONDHEIDSMONITOR BRENGT VEEL CIJFERS

Het belang van monitoring voor diergezondheid

Tekst: René van den Brom, GD

Als veel mensen en dieren op een kleine oppervlakte samenleven, is het belangrijk om de gezondheid van dieren nauwkeurig in de gaten te houden. In Nederland voert GD de diergezondheidsmonitoring uit. Wat levert de data-analyse geit op en wat kunnen we ermee?

Foto: Wilma Walters

Door continue monitoring vallen trends en ontwikkelingen in diergezondheid op.

De overheid en veehouderijsector hebben samen met GD de diergezondheidsmonitoring opgezet, waarvan GD al sinds 2002 uitvoerder is. De diergezondheidsmonitoring heeft drie doelstellingen:

- het opsporen van uitbraken van bekende aandoeningen die normaal niet in Nederland voorkomen;
- het opsporen van nog onbekende aandoeningen;
- zicht houden op trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor de diergezondheid in Nederland.

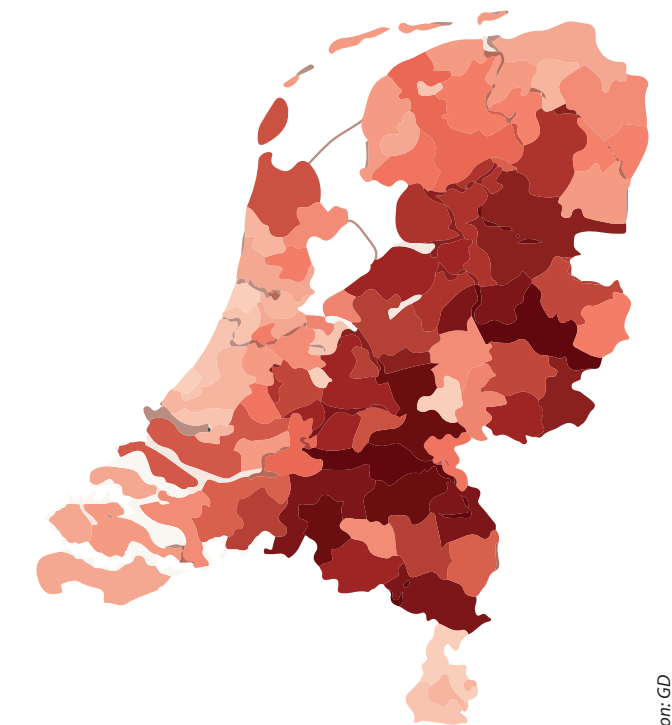
De diergezondheidsmonitoring is een laagdrempelig en vrijwillig systeem dat een breed vangnet biedt voor het zo vroeg mogelijk opvangen van signalen over diergezondheid. Het monitoringsteam

van GD verzamelt alle relevante informatie, analyseert, interpreteert en rapporteert per kwartaal of direct als de aard van de bevinding hierom vraagt. Alle data worden geanonimiseerd verwerkt en gerapporteerd. Wanneer dat nodig is, adviseert GD over vervolgacties of -onderzoek. De dienst deelt de uitkomsten van de monitoring met veehouders, dierenartsen, de overheid, veehouderijsector, humane gezondheidszorg en omliggende landen. Zo kan, als dat nodig is, snel actie worden ondernomen.

Analyseren van data

GD verwerft de benodigde informatie actief, bijvoorbeeld in het kader van diergezondheidsprogramma's of de monitoring op

DIERDICHTHEID GEITEN 2019

Bron: GD

Dierdichtheid van geiten in Nederland in 2019 per 2-cijferige postcode. Hoe donkerder het gebied hoe meer dieren er aanwezig zijn.

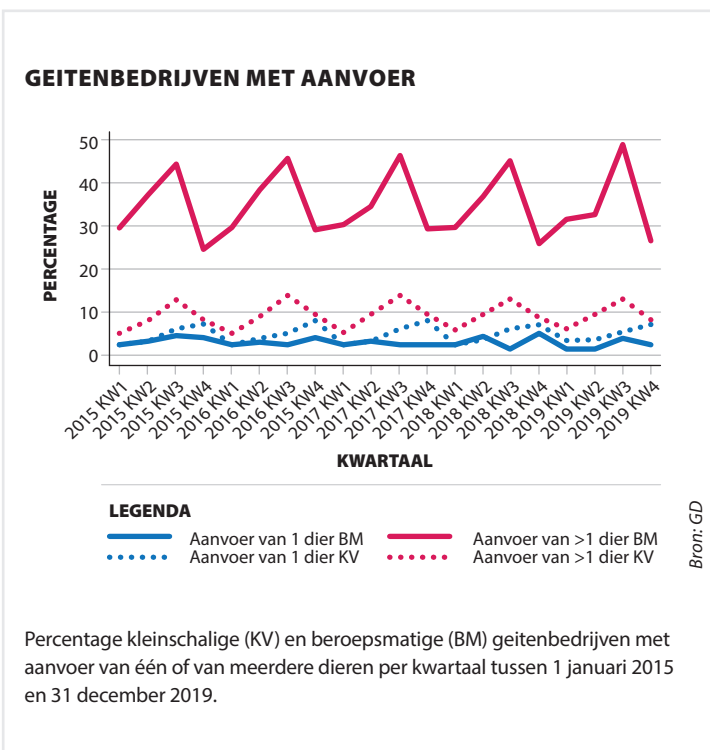
Brucella melitensis of blauwtong. In andere monitoringsonderdelen komen specialisten van GD in actie nadat veehouders of dierenartsen de gezondheidsdienst via de Veekijkertelefoon hebben benaderd met een vraag of probleem. Ook het pathologisch onderzoek op gestorven dieren levert een belangrijke bijdrage.

Data-analyse

Jaarlijks voert GD een data-analyse uit om monitoringskengetallen op geitenbedrijven, zoals dieraantallen, sterfte, diercontacten en importstromen in beeld te brengen. Deze data-analyse maakt trends en ontwikkelingen en factoren inzichtelijk die van invloed kunnen zijn op de diergezondheid van kleine herkauwers.

MEER WETEN OVER MONITORING?

Benieuwd naar andere bevindingen uit de monitoring van diergezondheid? De Veekijknieuwsbrief en rapportages staan op www.gddiergezondheid.nl/monitoring. Voor vragen over diergezondheid kunt u contact opnemen met de Veekijker. De Veekijker kleine herkauwers is op werkdagen van 15.00-17.00 uur telefonisch bereikbaar op 0900 7100 000. Wilt u een dier aanbieden voor pathologisch onderzoek? Dat kan telefonisch op telefoonnummer 0900-20 200 12 of via de website (www.gddiergezondheid.nl/ophaal-dienst). Vul dan de beschrijving van de ziektegeschiedenis (anamnese) zo uitgebreid mogelijk in.

Om te komen tot de monitoringskengetallen combineert GD gegevens van zes verschillende databronnen: 1) aan- en afvoergegevens uit de centrale I&R-database van RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), 2) locatiegegevens uit BRBS (Bedrijfs Relatie Beheer Systeem) van GD, 3) pathologiegegevens van GD, 4) sterftegegevens van Rendac, 5) importgegevens uit de Traces-database van de NVWA en

6) informatie van GD over het wel of niet leveren van melk door Unieke Bedrijfsnummers (UBN's).

Voor de data-analyse hanteert GD de volgende definities voor bedrijfstypes:

- beroepsmatig: ≥ 32 volwassen geiten en ≥ 25 procent van de aanwezige dieren is volwassen;
- kleinschalig, twee definities:
 - o < 32 volwassen geiten en ≥ 25 procent van de aanwezige dieren is volwassen;
 - o in totaal < 32 geiten en < 25 procent van de aanwezige dieren is volwassen;
- opfok-/afmestlocatie: in totaal ≥ 32 geiten en < 25 procent van de aanwezige dieren is volwassen.

Na het combineren van alle beschikbare gegevens zijn de volgende kengetallen voor de gehele schapen- en geitensector en per bedrijfstype uitgewerkt: dier- en bedrijfsdichtheid, schapen- en geitensterf-

te, percentage UBN's dat wel of niet aanvoert van andere UBN's en importstromen van kleine herkauwers.

Resultaten data-analyse geiten

In 2019 waren er gemiddeld 667.950 geiten geregistreerd in de centrale I&R-database op in totaal 14.160 UBN's. Er was sprake van een stijging van het aantal geiten (+2,6 procent) ten opzichte van 2018. Op melkleverende geitenbedrijven waren in 2019 gemiddeld 1.384 geiten aanwezig en op de opfok-/afmestlocaties was het gemiddelde aantal aanwezige dieren 325. Het gemiddelde aantal aanwezige geiten op kleinschalige geitenbedrijven was vier. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren (zie tabel). De meeste geiten worden gehouden in de provincies Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel en het noorden van Limburg. De analyses laten voor 2019 een gunstig beeld zien van de geitensterfte. Deze sterftcijfers zijn stabiel tot licht dalend. Vooral op beroepsmatige geitenbedrijven en opfok-/afmestlocaties met geiten was deze daling zichtbaar.

Het percentage geitenbedrijven dat op jaarbasis dieren aanvoert, is sinds 2015 stabiel in de tijd. De toename van het aantal aangevoerde geiten op beroepsmatig geitenbedrijven die in voorgaande jaren werd waargenomen, heeft zich in 2019 niet verder doorgezet.

In 2019 zijn 3.656 kleine herkauwers geïmporteerd. Deze dieren waren voornamelijk afkomstig uit België (72,8 procent). Het totale aantal geïmporteerde kleine herkauwers door geitenbedrijven is hoger dan in voorgaande jaren. In vergelijking met 2018 nam in 2019 het aantal geïmporteerde kleine herkauwers op geitenbedrijven vooral toe door importen uit België en Luxemburg.

Interpretatie van resultaten

Op basis van de verkregen resultaten kijken onze diergezondheidspecialisten en data-analisten samen naar mogelijke verklaringen van bevindingen. De bevindingen en verklaringen vormen ook de basis voor advies. Zo kan bijvoorbeeld een toegenomen sterfte (in een bepaalde regio) veroorzaakt zijn door een bepaalde uitbraak. Op basis van de analyse van de bedrijfsvoering krijgt GD inzicht in dierbewegingen tussen bedrijven (grafiek). In het kader van diergezondheid is een gesloten bedrijfsvoering aan te bevelen. Diercontacten vormen immers het grootste risico bij de overdracht van

dierziekten. Met behulp van importgegevens kan GD een inschatting maken van risico's op insleep van bepaalde dierziekten die voorkomen in de regio waar de dieren vandaan komen. Dit kan betrekking hebben op endemische ziekten als caseous lymfadenitis (CL) en *Chlamydia abortus*, die in andere regio's meer voor kunnen komen. Maar het kan ook betrekking hebben op in Nederland niet-endemische geitenziekten als *Brucella melitensis* en *Mycoplasma agalactiae*. Als het gaat om import is hiervoor regelgeving van

toepassing (zie www.nvwa.nl).

Om de risico's op insleep van dierziekten door aanvoer en import te verkleinen, is een quarantaineperiode op het bedrijf van aanvoer essentieel. De lengte van de quarantaineperiode is afhankelijk van de incubatietijd van de dierziekte. Het is belangrijk om aangevoerde dieren goed te monitoren tijdens de quarantaineperiode en aanvullende diagnostiek te verrichten om aanwezigheid van een aantal aandoeningen uit te sluiten.

Van data naar inzicht

Dagelijks signalen uit het veld opvangen en jaar in, jaar uit informatie verzamelen over de gezondheid van

kleine herkauwers – met deze combinatie van reactie en proactieve instrumenten komen niet alleen zieke dieren in beeld, maar houdt GD ook goed zicht op trends. De data-analyse kleine herkauwers zorgt ervoor dat de gezondheidsdienst trends en ontwikkelingen op het gebied van diergezondheid kan volgen.

“ Data-analyse laat trends en ontwikkelingen zien ”

AANTAL GEITEN

TYPE UBN	2015	2016	2017	2018	2019
Beroepsmatig	999 (885)	1.014 (880)	1.048 (894)	1.113 (947)	1.134 (936)
Melkleverend	1.188 (1.028)	1.226 (1.033)	1.279 (1.064)	1.326 (1.080)	1.384 (1.122)
Kleinschalig	4 (3)	4 (3)	4 (3)	4 (3)	4 (3)

Het gemiddeld aantal geiten (tussen haakjes mediaan) op geitenbedrijven, uitgesplitst per bedrijfstype in de periode 2015-2019.